

debatt@klassekampen.no

KRONIKK
& DEBATT

Angsten for framtida

DELINGS-
ØKONOMI

Jon Ramvi

Det er kort mellom debattene om delingsøkonomi for tiden. Diskusjonen er viktig, men det spres mye forvirring. Et godt eksempel er Svein Mossiges replikk til meg i Klassekampen i går, hvor han påsto at Delingsøkonomien «er en måte å sette svart økonomi [...] i system på.»

Hans Christian Holte, direktør i skatteetaten, sa på NRK Debatten torsdag følgende om denne påstanden: «Svaret er veldig enkelt: Dette området skiller seg ikke fra de andre delene av økonomien». Holte fastslo at siden alle betalingsforegår digitalt, er det enkelt å få innsyn i inntektene.

I stedet for å spekulere i

hvorvidt sjåføren skatter, håper jeg vi kan bruke tiden på å diskutere den mer interessante siden av saken: hva betyr det å drive samfunnet framover? Hvor vil vi, og hvordan kan vi regulere delingsøkonomien for å komme dit?

Mossige påstår at Uber-fenomenet ikke er innovativt i seg selv. Det samme sa teknologipessimistene i sin tid om introduksjonen av e-post. De kunne ikke på det tidspunktet forstå hvordan det kunne være mulig å levere post for kr 0,- eller hvorfor det skulle være nødvendig i det hele tatt. I dag vet vi at den internasjonale produktivitetsøkningen

de siste 30 årene hadde vært umulig uten internett.

Privatbiler står stille 95 prosent av tiden, og her tilbyr vi et nytt fenomen som gir dødtiden verdi – som rett og slett skaper verdi utav ingenting. Dette igjen gjør at man kan produsere færre biler. Delingsøkonomien handler om å skape verdier, der hvor det tidligere ikke var noen. Det er altså mulig å øke nasjonens BNP, uten nye anskaffelser. Å ikke anerkjenne løsningene som innovasjon, slik Mossige gjør, endrer ikke debatten – det begrenser bare evnen til å se alle mulighetene.

Når det er sagt, mener jeg ikke delingsøkonomiens første selskaper ikke er kritikkverdige. Det er mange problemer, som at amerikanske selskaper kan diktere lønninger og arbeidsforhold i Norge.

Utfordringen ligger i å tenke ut reguleringer som ivaretar rettighetene arbeiderbevegelsen har jobbet frem, samtidig som det skapes et rom hvor delingsøkonomien kan blomstre. Det landet som

klarer å finne denne balansen, vil få et springbrett inn i fremtiden.

Kanskje kan den norske modellen være det perfekte grunnlaget for å regulere delingsøkonomien. Da må arbeiderbevegelsen slutte å la høyresida sette dagsorden, og i stedet bli med i debatten og forme delingsøkonomiens liv.

Jon Ramvi,
tech-gründer
jon@ramvi.no

Inkluderende byråkrati

DIREKTORATER
Bernhard Viken

I regjeringsplattformens

verdigrunnlag statueres det at samfunnet må bli mindre byråkratiske, noe som også betones i punkt to under «viktige satsingsområder». Redusert byråkrati og forenkling nevnes ellers en rekke steder i dokumentet, se f.eks. s. 35 om at regjeringen vil gjennomgå strukturen i departementene og direktoratene med sikte på å avbyråkratisere. Det synes å være en naturlig oppfølging

av dette at regjeringen har opprettet et nytt direktorat, Valgdirektoratet.

I en helsidesannonse i Aftenposten 14. januar (der de demokratiske verdiene illustreres med fotografi av en søt jente med smarttelefon) søker Valgdirektoratet blant annet etter rådgivere/seniorrådgivere «valgfag» og medarbeidere til valgfaglig avdeling. Endelig en åpning for alle som var best i valgfag på skolen. Slik sett gir regjeringen avgjørende bidrag til et inkluderende arbeidsliv.

Bernhard Viken,
Oslo
bernhv@online.no

Den hodeløse dataoptimismen

IKT I SKOLEN

Bjørn Vassnes

Takk til Håkon Haugli og K.E. Beyer-Arnesen fra Abelia (14. januar) som svarer på min artikkel om IKT i skolen. Svaret deres demonstrerer problemene ved IKT-satsingen, ikke minst at den mangler vitenskapelig grunnlag. Når Abelia (NHOs forening for teknologibedrifter) først bruker tid på å grave fram argumenter, er det påfallende at det eneste forskningsbelegget de finner for at IKT i skolen faktisk virker, er et upublisert doktorgradsarbeid fra Sverige – som attpåtil viser noe annet enn de påstår.

Denne studien fra Sollentuna viser at bruk av IKT, under normale forhold (det vil si ingen spesiell oppfølging) gir dårligere resultater enn «gammeldags» undervisning. Den viser også noe som ikke burde overraske: at med ekstra oppfølging kan bruk av IKT gi bedre resultater enn vanlig undervisning uten oppfølging. Det er her snakk om oppfølging fra opp til 30 personer (noe man ikke kan forvente når studien er over og hverdagen begynner). Men uansett er det normalt at ethvert nytt tiltak, spesielt når det settes inn ekstra ressurser, vil få en effekt, som imidlertid er kortvarig. Dette er et kjent fenomen fra forskningsverdenen, tilbake fra 1920-tallet, kalt Hawthorne-effekten, som gjør at man alltid bør være skeptisk til slike enkeltstudier.

Studien sier uansett ikke noe om hovedproblemet med IKT i skolen, nemlig effektene den samlede

mengden av data- og skjermbruk har på språklig, kognitiv og sosial utvikling.

Man har drevet med IKT i skolen i over 25 år, og etter alle disse årene er det altså ikke en eneste publisert studie som viser fordeler ved IKT-bruk i skolen (*publisering* er viktig her, fordi det bare er da forskningen kan etterprøves). Mens det – som jeg har vist i min bok *Homo digitalis* og i flere artikler her i Klassekampen – er en overveldende mengde forskning som viser negative effekter, og på flere måter: Ikke bare dårligere læring, men også avhengighetsproblemer, mindre fysisk aktivitet, problemer med øyne og nakke, en generelt svekket konsentrasjon, mangelfulle sosiale evner, og så videre. Konklusjonene fra forskningen er nå så tydelige av selv OECD, som man

ILLUSTRASJON: KNUT LØVÅS

skulle forvente støtter dataindustriens

kamp for nye markeder, erkjenner at IKT gjør skolen dårligere (at man sukrer konklusjonen ved å si at dette kanskje skyldes feil bruk, må man forvente). Et mer anekdotisk men likevel illustrerende er at dataguruene i Silicon Valley nå sender egne unger på datafrie Steinerskoler.

Innlegget fra Abelia viser hvor tynt kunnskapsgrunnlag datasatsingen i skoler og barnehager har. Det er mer preget av ønsker enn av empiri, og tar ikke hensyn til den viktigste faktoren: barnas hjerner og hvordan

de reagerer på den massive databruken. De spør heller ikke om hvilken effekt andre måter å bruke disse millionene på kunne ha hatt.

Innlegget viser hva dette egentlig dreier seg om, når man avslutter med hovedargumentet for satsingen: å skape markeder for data-bransjen. Men hvorfor på læringsteknologi, som krever kompetanse på læringspsykologi og pedagogikk, noe Norge har lite av? Og som setter våre barns framtid på spill?

Den digitale revolusjonen må vi forholde oss til. Det er å utdanne nye generasjoner som kan bidra til og forme utviklingen. Men det dummeste vi kan gjøre da, er å rasere de grunnleggende ferdighetene. All tid som går med til duppeditter, stjeler den allerede knappe tiden våre barn har sammen med levende mennesker, som alltid vil være den viktigste læringsaktøren. Vi risikerer å utdanne en generasjon med knappetrykkende tapere, som aldri har lært seg å bruke språket skikkelig eller tenke selvstendig. Og som dessuten sliter med sosiale og emosjonelle problemer, fordi de har forholdt seg mer til maskiner enn til mennesker. Gi ungene et skikkelig grunnlag først, så kan de gjerne bruke mye tid på å lære data – men skikkelig, og ikke kun spill og sosiale medier.

Det er forståelig at databransjen tenker mer på markeder enn på ungene, men det er betenkelig at skolemyndighetene, og lærernes og foreldrenes organisasjoner, ikke sjekker forskningen, og ser hva man her er i ferd med å gjøre. Nettopp skolen burde vel baseres på kunnskap og kritisk tenkning?

Bjørn Vassnes,
vitenskapsjournalist

Vi skal finne ut hva som virker

UTDANNING

Torbjørn Røe Isaksen

Det er bare rundt 70 prosent av elevene som fullfører og består videregående opplæring i løpet av fem år. Sånn har det vært i flere tiår, til tross for en rekke tiltak mot frafall både lokalt og nasjonalt. Statsviterne Sirianne Dahlum, Tore Wig og Øyvind Sørås Skorge skriver 5. januar at det skyldes at politikerne har famlet i blinde. Ressursene har ikke gått til eksperimentelle forskningsprosjekter som gjør at man kan evaluere hvilke tiltak som fungerer.

Vi har behov for forskjellige typer forskning om utdanningssektoren.

Forfatterne roser forsøket med økt lærertetthet for de yngste klassetrinnene, der forskere har vært involvert fra første stund. I tillegg har regjeringen satt av 40 millioner kroner hvert år i tre år til å framskaffe evidensbasert forskning gjennom Program for bedre gjennomføring i videregående opplæring.

Der legger vi opp til en omfattende forsknings- og utviktningssatsning for å finne tiltak som gjør at flere gjennomfører videregående. En sentral del av programmet er tett samarbeid mellom forskere på den ene siden og fylker på den andre. Det er avgjørende at dette samarbeidet starter allerede i utformingen av tiltakene. Forskerne og fylkene skal sammen prøve ut ulike metoder og modeller i

mindre skala, forskerne skal evaluere effekten av tiltakene og utdanningsmyndighetene skal deretter vurdere hvordan det som ser ut til å virke, kan innføres i større skala.

Det er selvfølgelig ikke sånn at denne måten å jobbe på løser alle problemer i utdanningssektoren med en gang – heller ikke frafallsproblemet. Men å prøve ut tiltak på denne måten er likevel mye bedre enn den tradisjonelle forsøksvirksomheten som foreløpig har gitt for lite kunnskap. Jeg ønsker at denne metoden blir mer brukt i utdanningspolitikken generelt, og på lengre sikt er jeg sikker på at arbeidet vil gi resultater.

Torbjørn Røe Isaksen
kunnskapsminister (H)
torbjorn-roe.isaksen@kd.dep.no